

A Nyugat és Szovjetország.

A hágai „szakértői“ konferencia, amelyen heteken keresztül vitatkoztak egymással a nyugati államok kiküldöttei és a szovjet delegátusok, ugyanugy végződött, mint a többi idáig lefolytatott nemzetközi értekezlet. Tökéletes kudarc!

Mindazok, akik újabb megegyezésektől várják fenyegető csőd előtt álló világrésziünk újjáépülését, nem minden keserűség nélkül mutatnak e kísérlet eredménytelenségére és hangoztatják, hogy a helyzet szanálódásának időpontja ismét a bizonytalan jövőbe távolodott. Ha azonban az orosz probléma természetét és a megoldására irányuló kísérletek történetét alaposabban szemügyre vesszük, meg kell állapítani, hogy *a hágai kudarc felett nincs sok okunk sajnálkozni*. A most elakadt értekezlet sikere egész Európának tagadhatatlan fontos érdeke lett volna, ha azon — a világgazdaság szempontjából oly végtelen fontosságú kérdéstről — *Oroszország új életre keltéséről lett volna szó*. Minden merészség nélkül állíthatjuk ugyanis, hogy sem Hágában, sem pedig Genovában *lényegében nem azon vitatkoztak, hogy miképpen lehetne e természeti kincsekben oly gazdag birodalom népmillióit a világ gazdasági vérkeringésébe bekapcsolni, hanem csak arról, hogy miképpen lehetne a szovjet uralomból mindazokat a biztosítékokat és privilégiumokat kiválaszni, amelyeket a nemzetközi nagytőke a cári uralom alatt élvezett*. Mert mi körül forogtak ezek a tárgyalások? A nyugati delegátusok mindenképp előtt a cári uralom adósságainak elismerését, a tulajdonjognak részleges — legalább is a külföldiekre vonatkozó — visszaállítását és biztosítását követelték, a szovjet pedig kölcsönt akart kapni, mely e tökéletesen elpusztult ország helyreállítására sohasem lett volna elég, legfeljebb arra, hogy a szovjetek pozícióját megerősítse. Már pedig Oroszországot egy lépéssel sem viszi előre a konszolidáció útján az, ha a csődben kintülő szovjet kormányzat néhány milliárdnyi adósságot elvállal, sem az, ha az azelőtt is idegen kezekben levő vállalatok ismét megkezdik működésüket, amelyek csak az orosz nép milliói között elenyésző számú munkásságnak adnának egzisztenciát, de még az sem, ha a szovjetkormány egy néhány milliárdot kap beruházások céljaira. *E feltételek teljessége alig jelent többet, mint azt, hogy a nyugati államok ismét bérbe veszik az orosz birodalom iparát, de semmivel sem erősítik Oroszország életének, népmilliói anyagi létének tulajdonképeni alapjait, a mezőgazdaságot és az ezen alapuló közvetítő kereskedelmet*.

Oroszország újjáépítésének jelszava alig néhány hónappal ezelőtt merült fel az általános európai politikában. Ekkor lett nyilvánvaló, hogy a békekötésekben foglalt, navaszul kiesztelt intézkedések főkéntették a központi hatalmak vásárlóképeségét, a békék gazdasági határozatai hatályon kívül akarták helyezni a világgazdaságnak az árukieserélésen alapuló szigorú törvényeit, oktalanul szerteszaggatták a termelés és fogyasztásnak a világ minden nemzetét szorosan egybekapcsoló élő idegrendszerét. Európát már a békeszerződések is tragikus helyzetbe sodorták és ezt teljessé tette Oroszország összeroppanása. A két tényező, azaz *a központi hatalmak gazdasági letiprása, Oroszország katasztrófájával párosulva Európa összlakosságának mintegy három ötödét sodorta ki a világ gazdasági organizmusából*. Az egymásrautaltság törvényénél fogva ezt a helyzetet meg kell szüntetniök a győzteseknek is. Annint meg is szynlik.

Újjá kell építeni Európát! Ez pedig csak úgy le-

hetséges, ha a krízist okozó két tényező közül legalább az egyiket kiküszöböljük. Ám a francia politika — ismert okokból — a békék érintetlen fentartását követeli, így hát természetesen az orosz problémának kellett előtérbe nyomulnia.

Oroszország helyzetének vizsgálatánál az első kérdés, amely előtünk felvetődik, az: lehetséges-e normális gazdasági élet megindítása a szovjetek uralma alatt? Ha meggondoljuk, hogy a kommunista államrend mily hihetetlen rövid idő alatt és matematikai precizitással tette tönkre az utóbbi időkben erősen föllendült orosz ipart és mezőgazdaságot, minden elméleti fejtegetés nélkül be kell látnunk, hogy a szovjet rendszer elvei egyszerűen lehetetlenné teszik a vállalkozást, az ambiciózus munkát, a gyártmányok minőségét javító konkurrenciát, tehát az intenzív termelés alapfeltételeit.

Ennek tudatában Nyugat-Európa kormányai — élükön az Oroszországban leginkább érdekelt Franciaországgal — mindent elkövettek, hogy a gazdasági konszolidáció legnagyobb akadályát, a szovjetrendszer uralmát megdöntsék. A világháborút követő időkben egymásután indulnak el az ellenforradalmi seregek a nyugati államok erkölcsi és anyagi támogatása mellett, vörös Oroszország köré a blokádnak vasgyűrűjét vonják és ellenségeit tárt karokkal fogadják a nyugati fővárosokban. *Wrangel* tábornok kormányát Páris elismeri, otthont ad az emigrált orosz дума tagjainak.

Koltsak, *Denikin*, *Judenits*, *Szemjonov* és legutóbb pedig *Wrangel* tábornok nevéhez fűződő ellenforradalmi kísérletek bukása után azonban hirtelen megváltozott a nyugati magatartása. E minden átmenet nélkül való változásnak kettős oka volt. A nagyközönség ez ellenforradalmi kísérletek meghiusulását nem a vallódi oknak tulajdonította, hogy t. i. ezek végtelenül szervezetlenek voltak, hanem abban a szovjet hatalom megdönthetlenségének, erősségének bizonyítékát látta. Az ellenforradalmak kudarcra azt a látszatot keltette, hogy a szovjet uralma kívülről hosszú ideig meg nem dönthető.

Ez általános hiedelemtől támogátva a nemzetközi nagy tőke elérkezettnek látta a pillanatot arra, hogy a szovjettel egyezkedjék. A másik okot a világkapitalizmus szörnyű kapzsiságában kereshetjük. A szinte végtelen befolyásu nagytőke nem volt hajlandó tétlenül várakozni. Szükség van Oroszország kincseire — hangoztatták —, mindent el kell követni, hogy e kincsekhez a közfogyasztás ismét hozzáférhessen. A nagytőke türelmetlenségét nagyban elősegítették a szovjet ügynökei. *Radek* Berlinben, *Skobelev* Párisban, *Krasszin* Londonban sugdosta a kapitalisták füleibe, hogy a szovjet a busásan jövedelmező koncessziókat képes lesz új amerikai, sőt esetleg német érdekeltségeknek kezére juttatni.

Részben e fenyegetések hatása alatt az oroszokkal kötendő megegyezés kérdése egyszerre akut stádiumba lépett. Megmozdultak a hatalmas petróleum-érdekeltségek, a bányavállalatok és befolyásuk hatása alatt mind általánosabb lett az a fölfogás, hogy Oroszországot (vele együtt természetesen a nagytőke érdekeit) a legsürgősebben meg kell menteni. A hosszú ideig titokban folyó tárgyalások most már nyilvánosság színe elé kerülnek. A sajtó indiszkréciója útján kiderült, hogy e tárgyalások főhősei a nagytőke legkritikusabb képviselői voltak, mint például a francia *Loucheur* és *Walter Rathenau*.

Sajátságos tárgyalások voltak ezek, amelyeken

látszólag a két legellentétebb világfelfogás képviselői egyezkedtek, a nagytőke legtipikusabb képviselői a szovjetek hőseivel. Méltán kérdezhetjük, mi lehetett az a közös pont, ahol e két véglet megtalálta az érintkezési lehetőséget?

Minden jel arra mutat, hogy ez a közös pont egy a nagytőke, mint a „nemzetközi” kommunisták gondolkodási rendszerében megnyilatkozó — enyhén szólva — *legszélsőbb anyagiasság*. A szovjetnek, hogy a belső összeroppanást elkerülje, hogy pozícióját meg erősítse, elismerésre, de főképen kölcsönre van szüksége. Uralma biztosításáért bizonyára hajlandó engedni azokból az elvekből, amelyeknek csődjét megérte, amelyeket talán soha sem vett komolyan, de amelyeknek alkalmazása juttatta uralomra. A nagytőkének viszont teljesen mellékes az, hogy abban az államban, amelyből hasznát látja, milyen kormányzat uralkodik, fődolog, hogy az a hasznot biztosítani tudja. Tömören fejezi ki ezt az elvet Parvus, a „Wieder Aufbau” 2-ik számában (Berlin, 1922 május 15.): „A nagytőke alap gondolata igen egyszerű! Hagyni kell a mai klikket tovább uralkodni, ha uralmuk alatt az idegen tőke nyugodtan garázdálkodhat.”

Hogy a nagytőke e cinikus szándékát leplezze, nem mulasztja el lapjainban hangoztatni, hogy a megszerzett engedmények végeredményében előnyösek a polgári társadalomra nézve, mert észrevétlenül megindítják Oroszországnak a régi rendhez való visszatérését. Nevetséges állítás, kár volna vele foglalkozni.

A szovjet urai előtt ez a nagytőkét privilegizáló állkommunista, valójában pedig kapitalista terv nem látszik ellenszenvesnek. Számtalan jel bizonyítja, hogy ezen az alapon rögtön létrejöhetne a megegyezés, ha az nem kerülne még egy felelősségi fórum — az orosz nép elé! A nagytőkével kötött paktum azonban el nem titkolható, le sem tagadható.

Elvi akadályja tehát nincsen a vörös szovjet és a nemzetközi nagytőke megegyezésének. A főkérdés csak az, hogy *van-e a szovjet kormánynak elegendő hatalma ahhoz, hogy a nagykapitalizmussal kötött megegyezést rákényszeríthesse arra a népre, amelyet éppen a kapitalizmus letörésének jelszava alatt tett tönkre.*

És itt van a hiba! A szovjetek hatalmába vetett hit ugyanis alaptalan és aki arra épít, annak föltétlenül csalódnia kell. A szovjetek helyzete ma is labilis, de végzetessé válik, amint erkölcsi alapját, a föltétlen tőkeellenes voltát feladja.

Nem szabad feledni, hogy a kommunizmus azzal érte el a legnagyobb sikerét, hogy az idegen befolyás, az idegen hatalom, a kizsákmányolás ellen fordult. A vörös agitátorok minden okkal mutathattak rá, hogy a birodalom összes gyáraiban, ipartelepein az orosz nép keserves munkája az idegenek zsebébe tömi, Francia- és Németország a lealázó impériumot törte össze a szovjet; megtagadta az adósságokat, elkommunizálta a kizárólagos kizsákmányolási joggal felruházott vállalatokat, megszüntette az élősködő idegenek kivételes helyzetét. A francia-belga gyárakban kuli módra dolgozó munkás, ha nem is értette meg a bolsevisták szédítő frázisait, de látta és tapasztalta, hogy miképpen menekül a gyűlölt idegen összeharcsolt vagyonának hátrahagyásával. Ennek örült, ezért hálás is volt a szovjetnek. Vajon mekkora ellenérzést váltana most az ki, ha a gyűlölt idegenek ismét visszatérnének, s ott folytatnák munkájukat, ahol annak idején abbahagylák?

A második erőssége az volt a szovjetnek, hogy legelősebben fordult a gazdagok, a munkaadók, de mindenféle tőke tulajdon ellen. Abban a pillanatban

azonban, midőn a szovjet a nagytőkével paktálni kezd, elveszíti léte alapját, kihívja ellenségeinek kritikáját, eddigi híveinek és fanatikusainak ellenállását.

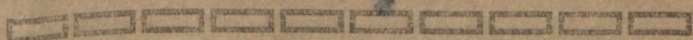
Mind a kettő végzetes lehet! A szovjet vezérek nem hivatkozhatnak arra, hogy a nagytőkének azért kell engedményeket tenni, hogy a nyugati hatalmak elismerjék a szovjeturalmat, hiszen mindenki tudja, hogy a régi rezsimnek nem kellett elismerést koldulni. Meg kell indítani a termelést? Erre sem lett volna szükség, ha a bolsevisták tönkre nem tették volna. A vasutak rendben lennének, a gyárak ma is dolgoznának, a mezőgazdaság virágozna, élénkelnek azok a szerencsétlenek, akik betevő falat híján a legborzalmasabb halállal pusztultak el. — ha a szovjet nem jutott volna uralomra. A szovjet — legalább is elméletben — egy jót hozott, az idegen tőkétől való szabadulást. Mire mutathat akkor a szovjet, ha ezt is kénytelen visszacsempészni? Nemcsak a szovjetellenes körök, de a vörös hadsereg fanatikusai is feltehetik a kérdést: *miért kellett ennyit szenvednünk, ha végeredményében oda kell visszatérnünk, ahonnan elindultunk? Azért-e, hogy Lenin, Csicserin és társai uralomra jussanak?*

Ezek a kérdések pedig igen súlyosak. Tudták ezt a Hágában összegyűlt szovjet delegátusok is; Litvinov nem ok nélkül jelentette ki, hogy *a szovjet több engedményt tehet gyakorlatban, mint elméletben. Litvinov messzebbmenő biztosítékokat hajlandó nyújtani, — ha azok titokban maradhatnak.* (Bizonyára azért, mert így nem kelthetik fel az otthoni fanatikusok ellenállását.)

Ilyen indítvány azonban a feltétlenül óvatos nagytőke előtt elfogadhatatlan, mert *nappal fényesebben igazolja a másik tárgyaló fél gyengeségét.* Bármilyen nagy is a nyugati tőke nyereségvágya, be kellett látni azt, hogy a szovjettel kötött egyezség nem biztosítja a szabad mozgást, mert az nem uralja föltétlen a helyzetet. Be kellett látni, hogy a szovjettel kötött egyezség még nem elegendő garancia.

Ez a felismerés, helyesen a szovjet hatalmába vetett hit megrendülése okozta alapjában véve a hágai értekezlet kudarcát. Nem a szovjet elvein, melyeket a tárgyaló felek sem vettek komolyan, nem Litvinov kijelentésein, hanem azon szenvedett hajótörést a hágai konferencia, hogy a szovjet félt nyíltan megadni azokat a biztosítékokat, amelyeket a vele egy huron pendülő internacionális nagytőke követelt!

Náday Lajos dr.

A Magyar Diáknyomozó Akció

augusztus 26. és 27-én nagyszabású diákjótékonycélu ünnepséget rendez Szegeden. Az Akció kitűnő művészgardája aug. 26-án este a városi színházban a

Heidelbergi diákélelet

fogja előadni, 27-én este a Tisza-szállóban

Monstrehabarévval egybekötött táncmulatságot

rendez. — Akik a két nap folyamán a diákok közül néhányat vendégül látni óhajtanak, szándékukat jelentsék be a Baross-szövetségnél.